

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

Člaja vsak dan zjutraj, izvemši ponedeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10—, po pošti Din 12—, inozemstvo Din 20—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/L — Telefon št. 213

Brzljavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

Upravišтво: Marjlin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Oglasi po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure.

Pisnmenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem č.k. uradu št. 13.238.

Pred odločitvijo v reparacijskem problemu?

V zadnjem času je bilo slišati mnogo oficijelnih govorov. Prvi se je oglašil g. Poincaré v Dunkerque; odgovoril mu je v Reichstagu zunanji minister Rosenberg. Nato je govoril kot oficijozni tolmač nemške vlade posl. Stresemann. Lord Curzon je jasno označil svoje stališče — stališče Velike Britanije — o obeh problemih. Odgovoril mu je g. Poincaré v Voidu.

Ali niso ti mnogoštevilni govori znak, da interese vesele niso zadovoljne s potekom poruhskih dogodkov? Gotovo je zaenkrat le toliko, da v glavnem se govorijo merodajni moške vsak v svojo smer, mimo drugega. Velikopotezen govor lord Curzona je imel še največji uspeh. Prepričal je vsaj eno stranko, Nemčijo, da tudi pasivni odpor ne izključuje — aktivne politike v smislu sporazuma s Francijo. Te dni bo morala Nemčija nedvoumno pokazati, da ji je zmožna izkoristiti šanse, ki jih je — morda zadnjič — ponudil lord Curzon v imenu britanskega imperija. Da ima dr. Cuno rešiti težko nalogo, je priazna Curzon sam. Razen jasnega mišljenja Nemčiji za zvezi iz besed angleškega zunanjega ministra želja, da tudi Francija prične misliti na likvidacijo ruhrske akcije. Angleži se pred tremi meseci ni hotela vmešavati v to zadevo, ker je hotela, da se Francija prepriča, ne bi bilo mogoče s takimi sredstvi doseči več nego poprej. Zdi se, da je Anglija sedaj prepričana, da Francija v svojih upih glede nemškega izplačila ni bila potrjena in da ni samo Nemčiji, marveč tudi sebi naložila s to ekspedicijo nova bremena. Pogrešno bi pa bilo, smatrati stališče Anglije — izraženo v Curzonovih besedah — kot nekaj stalni desinteresent napram kontinentalnim vprašanjem.

Spretno formuliran nemški predlog bo najbrže bolje uplaval na nemško - angleško razmerje nego na nemško - francosko diskusijo. Anglija bi mogla s pomočjo nemških predlogov dobiti konkretno podlago za svojo politiko v Evropi. Pričakovati je, da bo Francija, čim bo Nemčija izustila kako številko, rekla svoj glasni: Ne! Saj je g. Poincaré nedavno izjavil, da se je Nemčija v majniku 1. 1921 po londonskem plačilnem načrtu zavezala plačati 132 milijard, a te obveznosti ni izpolnila. Tu se vidi — na podlagi te reminiscence — kako težka je ureditev reparacijskega vprašanja na podlagi stabilnih števk. Na drugi strani pa mora vladati v tem pogledu neka sigurnost, že radi mednarodnih posojil. Francija se je prej plačila pred precejšnjo nemško plačilne sposobnosti, a sedaj se boji drugega ekstrema.

V Franciji je javna diskusija o ruhrskem problemu našla toliko raznovrstnih definicij, da je mogoče tudi to-le: G. Poincaré hoče z graciozno gesto otvoriti zavezo možnosti novih pogajanj: če je namreč »rohnel«, kakor mu po krivici očita Nemci, to storil izven parlamenta. To pa pomeni zelo veliko. Ruhrska akcija je danes zrela za likvidacijo.

Pravna konvencija s Poljsko.

Beograd, 27. aprila. (Z) V veliki dvorani ministrstva pravde so se večeraj dopoldne začela pogajanja za sklenitev pravne konvencije med našo državo in poljsko republiko. Pred začetkom konference je minister pravde g. dr. Laza Marković sprejel našo in poljsko delegacijo. Ob 11. uri dopoldne so posetili poljski delegati ministra zunanjih del g. dr. Nintčika. Deputacijo je vodil poljski poslanik g. Okenski. Konferenca je danes nadaljevala svoje delo, ki bo v celoti trajalo kakih 15 dni.

ČESKOSLOVAŠKO - MADŽARSKI SPOR.

Budimpešta, 27. aprila. (K) Kakor se doznava, je madžarska vlada naročila obsevnim oblastvom z okrožno brzojavko, da puste iz Čekoslovaške prihajajočim vlakom brez ovire prehod in da ne zadržijo nobenega potnika, ki ima potni list.

G. Pašić odklonil demokratske pogoje v interesu države in radikalne stranke.

Beograd, 27. aprila. (Bv) Danes dopoldne je krona poklicala po parlamentarnem običaju drugo največjo državotvorno skupino in je dala mandat za sestavo vlade g. Ljubi Davidoviću. Krona je hotela s tem pokazati, da hoče še enkrat poskusiti koalicijsko državotvornih strank. Koalicijski radikalov z demokrati pa ima vsled mandata g. Davidovića še manj izgleda. »Preporod« piše, da so štirje izhodi iz te situacije, in ti bi bili: 1. homogene volilna vlada demokratov, 2. homogene poslovna vlada radikalcev, 3. homogene volilna vlada radikalcev in 4. izvenparlamentarna poslovna in obena volilna vlada.

Beograd, 27. aprila. (Bv) Člani vlade v ostavki so imeli danes dopoldne sejo brez muslimanskih ministrov v ministrskem predsedništvu. Konferenca je trajala od 9. do 10. ure in se je v prvi vrsti govorilo o situaciji. G. Pašić je odšel ob 10. uri na dvor in je vrnil kralju mandat. Nato se je vrnil v predsedništvo, kjer je prijavil to zbranim ministrom. Potem se je nadaljevala konferenca radikalnih ministrov do 12. ure.

Ob 11. uri dopoldne je kralj poklical k sebi predsednika demokratskega kluba g. Ljuba Davidovića in mu dal mandat za sestavo poslovne vlade, ki bi obenem vršila tudi volitve. G. Davidović je po kratki konferenci s kraljem odšel v demokratski klub, kjer je povedal demokratskim poslancem, da je dobil mandat. Klub je na to imel daljšo konferenco in se je sklenilo, da gosp. Davidović stopi v razgovore z radikalcem in sicer na podlagi pogojev, katere je večeraj demokratski klub stavil radikalcem, ko je bil še g. Pašić mandatar krona. Popoldne je imel g. Davidović kraški sestanek z g. Pašićem.

Popoldne je imel tudi radikalni klub plenarno sejo, v kateri so bili prisotni vsi ministri in vsi radikalni poslanci, ki so v Beogradu. G. Pašić je podal obširen referat o demokratskih pogojih, na katere ni mogli pristati in

je radi tega vrnil danes dopoldne ob 10. uri mandat kroni. O njegovem poročilu se je razvila debata, in je bilo končno enoglasno odobreno postopanje g. Pašića, ki je s tem, da je vrnil mandat in odklonil demokratske pogoje, branil državne interese in interese radikalne stranke. V političnih klubih, zlasti v radikalnem, se trdi, da bo g. Davidović že jutri prisiljen vrniti mandat, nakar bo kralj poveril mandat zopet g. Pašiću in sicer za sestavo homogene radikalne vlade.

»NOVOSTI« POROČAJO...

Beograd, 27. aprila. (Bv) »Novosti« prinašajo sledečo vest: Včeraj in danes se je v skupščini govorilo, da bo v slučaju neuspeha radikalno-demokratske koalicije prišlo do uradniške vlade. Te vesti so razširili zlasti demokratski poslanci, ki žele, da bi bila uradniška vlada obenem tudi vojaška vlada. V radikalnih krogih se tem vestem ne veruje. Demokratski desničarji (Pribečevićeva skupina) javno govorijo, da bi edino taka vlada mogla rešiti sedanji položaj. Iz Zagreba prinašajo »Novosti« vest, da je Radić izjavil dopisniku »Novosti« v Zagrebu, da je prepričan o tem, da pride v kratkem času do sporazuma med radikali in opozicijskim blokom (federalisti) in da bo v jeseni t. l. urejeno vprašanje srbsko-hrvatskega sporazuma.

ZAGREBSKI NAMESTNIK V BEOGRADU.

Beograd, 27. aprila. (Bv) Danes zjutraj je dospel iz Zagreba v Beograd namestnik za Hrvatsko in Slavonijo g. Cimić, ki bo poročal vladi o razmerah na Hrvatskem. »Tribuna« piše, da bo njegov referat uplival na radikale, da se čimprej ustvari koalicija z demokracijo.

PROMETNI MINISTER PRI KRALJU.

Beograd, 27. aprila. (Z) Včeraj opoldne je bil v avdijenci pri kralju g. Velizar Janković, minister saobraćaja. Avdijenca je trajala pol ure.

Kraljica Marija v Kotoru in na Cetinju.

Zagreb, 27. aprila. (Z) Iz Dubrovnika javljajo, da je kraljica Marija za svojega bivanja v Dubrovniku obhodila okolico in si ogledala vse mestne znamenitosti, posebno cerkve, zgradbe in muzej. Od cerkve do cerkve sta hodili njuni Vel. kraljica in njena mati, s spremstvom peš in narod jih je povsod navdušeno pozdravljalo. Najprej sta posetili katoliško katedralo, nato pravoslavno cerkev in potem cerkev frančiškanov, kjer sta pregledali glasovito knjižnico in lekarno, ki se nahaja na tem mestu že od 13. stoletja, nato cerkev sv. Vlahi in končno cerkev dominikancev, kjer se nahaja križ srbskega kralja Uroša. V petek 20. t. m. je bila kraljica v Bondinem gledališču, kjer je prisostvovala koncertu znane ruske umetnice Lize Popove in Dubrovničana prof. Ivo Batistića, tenorista.

V soboto zjutraj 21. t. m. sta se napotili kraljici s spremstvom na parobrodu Karadjordje iz Gruža v Boko Kotor, kjer jima je pri vstopu prišlo nasproti nekoliko avijonov in ena torpiljka, ki so jih spremljali skozi celo boko. Na tisoče ljudstva je zasedlo obali na obeh straneh boko in navdušeno pozdravljalo kraljico, iz trdnjave so ne-

prestano pokali topovi in v vseh cerkvah so zvonili zvonovi. Posebno navdušenje se je opazilo v Kotoru, iz Kotor sta napravili izlet v avtomobilu po celi boki in si ogledali vse zgodovinske znamenitosti, med temi tudi glasoviti samostan Savina. V Čenoviću sta se ukrcali v torpiljko in posetili vojni arzenal v Tintu.

V ponedeljek 23. t. m. sta odpotovali kraljici ob 9. in pol uri dopoldne v avtomobilu na Cetinje do reke Černovice. Ljudstvo jih je sprejelo v Črni gorzi z nepopisnim navdušenjem. Istega dne sta se vrnila proti večeru v Kotor in odpotovali nazaj v Dubrovnik.

Zagreb, 27. aprila. (Z) Kancelarija Nj. Vel. kralja poslala je sledečo brzojavno zahvalo kraljevo za prisrčni sprejem, ki ga je prebivalstvo mesta Bakra priredilo Nj. Vel. kraljici Mariji na potovanju v Dalmacijo: »Kancelarija Nj. Vel. kralja, Beograd, dne 23. IV. 1923. Predsedniku občine Bakar. Nj. Vel. kralj je izvolil ukazati, da se izjavi njegova srčna hvaležnost prebivalstvu grada Bakar za lep pozdrav ob priliki potovanja Nj. Vel. kraljice skozi mesto Bakar.«

Fašistovska nasilja v Italiji.

Rim, 27. aprila. (K) Kovinarski delavci v Milanu so sklenili, da 1. maja ne bodo delali. Delavsko zbornico v Palermu so zaradi protesta socializmov proti opustitvi praznovanja 1. maja fašisti porušili in zažgali.

Italijansko-avstrijsko obmejno vprašanje.

Dunaj, 27. aprila. (K) Zvezni kancelar dr. Seipel je danes zvečer odpotoval v Celovec. Ker se bodo tu vršili tudi razgovori o italijansko - koroškem obmejnem vprašanju, spremlja zveznega kancelarja sekcijski šef zunanjega urada Peter.

Krvavi spopadi v Monakovem.

Monakovo, 27. aprila. (K) Snodči je prišlo med komunisti in nacionalisti do spopadov, pri katerih se je uporabljalo tudi ročno in strelno orožje. Štiri osebe so bile težko ranjene. Proti koncu se je udeležilo boja do 400 oseb. Varstveni organi so borilce razkropili. (W)

AVSTRIJSKO - ITALIJANSKA GODBA.

Rim, 27. aprila. (K) Avstrijsko - italijanske razprave o trgovinski pogodbi so zaključene. Pogodba bo jutri podpisana.

Lausannska konferenca.

RAZMOTRIVANJE GOSPODARSKIH VPRAŠANJ. — ODLOČNO STALIŠČE IZMET PAŠE. — KONCESIJA CHESTER.

Lausanne, 27. aprila. (D) Na seji gospodarskega odbora pod predsedstvom italijanskega delegata Montagne je prišlo do incidenta med zavezniki in turškimi delegati. Razpravljalo se je namreč o čl. 79, na podlagi katerega bi morala Turčija povrniti vojno škodo državljanom zaveznih držav. Izmet paša je opozoril na dogovor, da se na konferenci ne bo razpravljalo o vojnih odškodninah. Zavezniki delegati pa so bili mnenja, da gre v tem slučaju le za vprašanje finančnega značaja. Predsednik je moral prekiniti sejo. Po obnovit-

vi se je Izmet paša kategorično izjavil, da vztraja pri svojem stališču in je moralo to vprašanje ostati nerešeno.

Pariz, 27. aprila. (D) »New York Herald« poroča njegov lausanski dopisnik, da je turška delegacija demantirala vesti o kompromisu glede koncesije Chester s Francozi.

Pariz, 27. aprila. (D) »Chicago Tribune« piše, da ameriški zastopnik na lausanski konferenci še ni dobil od svoje vlade definitivnih navodil glede koncesij Chester.

Francosko-nemški spor.

London, 27. aprila. (T) »Manchester Guardian« poroča iz Berlina, da se ne more pričakovati v kratkem nobenega odločilnega sklepa v reparacijskem vprašanju. Nemški poslanik v Londonu Sthamer bo baje sporočil angleški vladi, da vsebuje zadnji Rosenbergov govor možnost novih pogajanj.

Berlin, 27. aprila. (T) Dosedanji razgovori med vlado in zastopniki nemške veleindustrije niso dovedli še do nobenega uspeha. V merodajnih krogih zatrjujejo, da hoče nemška vlada pridobiti na času, nakar bi eventualno »ponudila« svojo pripravljenost za nove dogovore.

Pariz, 27. aprila. (K) Ako poda nemška vlada take predloge, o katerih bi se dalo govoriti, bo francoska vlada, kakor piše »Matin«, za sedaj zahtevala, da Nemčija položi orožje in da opusti pasivni odpor. Nemčija bi morala torej vse naredbe in odloke, ki vspodbujajo na odpor, razveljaviti, vse finančne in druge odredbe, ki podpirajo ustavitve dela in sabotažo, preklicati, nadalje vse iz Poruhra premeščene korporacije zopet postaviti in vse za nasilja v Poruhru odgovorne povzročitelje strogo kaznovati.

Berlin, 27. aprila. (K) Nota francoskega ministrskega predsednika Poincaréja na nemško vlado opozarja na pet še neizpolnenih zahtev, ki izhajajo iz določb versailske pogodbe glede medzavezniške vojaške kontrolne komisije ter sili vnovič na muno in popolno izvr-

šitev teh zahtev. Nota se nato bavi s predlogi nemške vlade od septembra 1922 glede reorganizacije varstvene policije in pravi, da se ti predlogi ne bi mogli sprejeti, ker nasprotujejo določbam mirovne pogodbe in boulognski noti.

Berlin, 27. aprila. (K) Kakor poročajo listi, so predhodne razprave o nemških reparacijskih predlogih zaveznim državam dospele tako daleč, da se bo državni kabinet najbrže že jutri baval z noto. Na to bodo stranke poučene o predlogih in zaslišane o njih mnenju. Pred torkom prihodnjega tedna ni pričakovati, da bi bila nemška ponudba odposlana zaveznikom.

Essen, 27. aprila. (K) Iz dobro poučenih krogov v Poruhru se poroča: Časniške vesti, ki so se razvedele v Poruhru, da se morejo razprave o reparacijskem vprašanju od francoske strani pričeti le, ako se opusti pasivni odpor, niso dovedle do sedaj na nemški strani do izpremembe dosedanje brambne taktike. S tako izpremembo tudi ni računati. (W)

Berlin, 27. aprila. (K) Naredba pruskega ministra za notranja dela odreja omejitve razglasov v časih izredne politične ali gospodarske stiske ali nevarnosti. V naredbi se opozarja na to, da se je s protipravno poruhro akcijo povzročila izvanredna politična in gospodarska stiska, ki omejitve razglasov opravičuje. (W)

Poroka v angleški vladarski hiši.

London, 27. aprila. (Z) Že več dni je predmet člankov v časopisih in razgovorov v celi Angliji poroka drugega sina angleškega kralja, vojvode Yorkskega z Lady Elisabet Powes-Lyon, hčerko škotskega grofa Stratforda. London je doživel naravno veličastno parado. Celo mesto je okrašeno s preprogami in zastavami. Milijonska množica je prišla v mesto iz okolice in drugih angleških mest, da prisostvuje svatbi in da vidi novoporočence. Ob 11. uri so se začeli zbirati pred cerkvijo avtomobili diplomatov in plemstva, povabljenih na svečanosti. Nato je prišel v spremstvu treh eskadronov lancesterskih jezdecev sam kralj Jurij s kraljico in zaročencem, nato pa v ravno takem spremstvu kraljica mati. V tretji povorki s ravno tako eskorto je došla nevesta s svojo rodbino iz palače svojega očeta. Poroka je opravil primas anglikanske države cerkve nadškoof chanterburški ob asistenci najvišjih cerkvenih dostojanstvenikov in imel nato slovesen govor, v katerem je poročencema zaželel, da izgladita vsa nasprotja v angleškem narodu. Pri obedi po poroki je priobčil kralj navzočim, da je nevesti podeljen naslov kraljevskega Visočanstva. Ob 5. uri popoldne sta odšla novoporočenci iz Londona na posvetno nedaleč od glavnega mesta, da tam preživita prve tedne zakona. Salonski voz v katerem sta odpotovala, je bil okrašen z rožami in belo svilo. Zvečer je bil London tako fluminiran, kakor ni bil niti na dan kronanja kralja Edvarda VII. V imenu našega kralja je svečanostim prisostvoval princ Pavel.

INOZEMSKI ZDRAVNIKI V GRADCU.

Gradec, 27. aprila. (K) Danes opoldne je dospel v Gradec veliko število udeležencev inštrukcijskega potovanja za uradne zdravnike držav društva narodov, ki ga je priredila sekcija društva narodov za higijeno. Bili so svečano sprejeti. Gostje si bodo v teku prihodnjih dni ogledali graške higijenične naprave in zdravniške zavode. Iz Jugoslavije se udeležujeta tega študijskega potovanja ga. Natalija Nikolajević iz Beograda in dr. Lochert iz Zagreba.

All ste že obnovili naročnino za Jutranje Novosti?

Madžarske manjšine v inozemskem parlamentu

Haag, 27. aprila. (K) (Agence Havas) Zbornica je sprejela proračun za zunanja dela. V teku debate se je zavzel poslanec Wittert van Hoogenland za zahteve madžarskih manjšin v Čekoslovaški in Romuniji in je zahteval, da se postavi posebna komisija društva narodov, ki bi se bavila s sprejemanjem in proučevanjem pritožb manjšin in jih predložila svetu društva narodov. Ministrski predsednik je izjavil, da bo vlada obdržala Wittertov predlog v spominu.

NESREČE.

Le Cap, 26. aprila. (K) (Agence Havas) Portugalski paketni čoln »Mossamedes« je v bližini rtiča »Cap Trois« nasedel. Angleški paketni čoln, ki je prihitel na pomoč, je našel portugalski parnik prazen. Od 237 potnikov ni bilo ne duha ne sluha. Uvedene poizvedbe niso imele dosedaj nobenega uspeha.

London, 27. aprila. (K) O priliki nesreče na cestni železnici blizu premogovnika »Llanelli« (Angleško) je bilo pet rudarjev mrtvih in 20 ranjenih.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: »Hasanaginica«, Gostovanje g. Markovića, Izv.

Opera: »Janko in Metka«, mladinska predstava ob 4. uri popoldne. Znižane cene. Izv.

Kino Matica: »Müjijonska princeza«.

Kino Ideal: »Yvette, kraljica mode«, Lya Mara.

Kino Tivoli: »Dete Karnevala«.

V Mariboru:

Narodno gledališče: »Faust«, Gostujejo gg. Balaban, Sowlski, Zathey iz Ljubljane, Izv.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani: Tekoči teden: lekarna Bohinc na Rinskii cesti in Leustek pri Zmajskem mostu.

